

Xu hướng và các nhân tố tác động đến đầu tư trực tiếp nước ngoài toàn cầu trong bối cảnh mới

LÊ THU HÀ*

NGUYỄN HỒNG THU**

Tóm tắt: Trong những năm gần đây, tình hình thế giới xuất hiện hàng loạt yếu tố mới đã và đang tác động lớn tới dòng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) toàn cầu. Bài viết xem xét xu hướng dịch chuyển FDI giữa các khu vực và các quốc gia, và chỉ ra các nhân tố tác động đến FDI như chuỗi cung ứng đang được đa dạng hoá, sự không chắc chắn của kinh tế thế giới, khu vực hoá gia tăng, lạm phát gia tăng trên toàn cầu. Qua đó bài viết đưa ra một số hàm ý cho Việt Nam trong việc thu hút FDI trong thời gian tới.

Từ khoá: Đầu tư quốc tế, FDI, chuỗi cung ứng toàn cầu, bối cảnh mới.

1. Xu hướng dịch chuyển FDI trong thập niên 2020

Trong những năm gần đây, hàng loạt sự kiện diễn ra trên thế giới đã và đang khiến cho môi trường kinh doanh và đầu tư quốc tế thay đổi đáng kể. Điều này, không chỉ làm ảnh hưởng đến đà phục hồi dòng vốn FDI, mà còn như một chất xúc tác thúc đẩy các xu hướng dịch chuyển FDI diễn ra nhanh và mạnh hơn, tác động đến mọi quốc gia trên thế giới. Những sự kiện chính đáng chú ý nhất trong thời gian này là: i) Chiến tranh thương mại Mỹ - Trung Quốc do Tổng thống Mỹ khi đó D. Trump phát động năm 2018 không chỉ tác động tới nền kinh tế giữa hai cường quốc này mà còn tới các quốc gia khác trên thế giới. Mặc dù gần đây, căng thẳng thương mại giữa hai nước đã có chiều hướng hạ nhiệt, song vẫn tiềm ẩn nhiều nguy cơ rủi ro; ii) Đại dịch Covid-19 đã khiến cho các hoạt động của chuỗi sản xuất và cung ứng của toàn bộ nền kinh tế thế giới gần như đóng băng; iii) Mới đây nhất là cuộc xung đột quân sự tại Ukraine khi nước Nga phát động “Chiến dịch quân sự đặc biệt” đã tác động tới nhiều lĩnh vực của nhiều

quốc gia, khu vực khác. Cho tới nay, đã hơn nửa năm song cuộc xung đột vẫn chưa có triển vọng chấm dứt, thậm chí còn tiềm ẩn nguy cơ leo thang, và lan sang những quốc gia khác.

Bối cảnh “bình thường mới” đã và đang khiến cho môi trường kinh doanh và đầu tư thế giới thay đổi đáng kể. Điều này, không chỉ làm ảnh hưởng đến đà phục hồi dòng vốn FDI, mà còn như một chất xúc tác thúc đẩy các xu hướng dịch chuyển FDI diễn ra nhanh và mạnh hơn, gây tác động đến mọi quốc gia trên thế giới.

Các biện pháp đóng cửa, giãn cách xã hội tại nhiều quốc gia trên thế giới để đối phó với Đại dịch Covid-19 đã ảnh hưởng trực tiếp khiến FDI toàn cầu giảm 1/3 trong năm 2020 so với năm 2019, từ 1,53 nghìn tỷ USD xuống 0,96 nghìn tỷ USD - mức thấp nhất kể từ năm 2005 và thấp hơn gần 20% so với mức đáy năm 2009 sau cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu. Năm 2021, FDI toàn cầu đã phục hồi vượt qua mức trước Đại dịch Covid-19, đạt 1,58 nghìn tỷ USD tăng 64% so với năm 2020 (Hình 1). Sự phục hồi FDI năm 2021 đã mang lại tăng trưởng ở tất cả các khu vực, các hình thức đầu tư FDI.

*** Viện Kinh tế và Chính trị thế giới